

IV.A.7.3.

AMIKOR AZ ORSZÁGOT VÉDENI KELLETT...- TÖRÖKÖK 1.

2. GYŰJTEMÉNY

SZŐREGI KÖVETEK

Abban az időben, mikor a török volt az úr Magyarországon, Peresz basának hívták a szegedi vár gazdáját.

Alig porzott el a kengyelfutó az országúton, a szőregi tanács már kint őgyelgett a földeken. Összetette az eszét öregbíró, kisbíró, falu borbély, falu kovácsa: mivel kedveskedjenek Peres őkegyelmének?

- Édes a szőlőnk, mint a méz, azzal udvaroljunk neki – vélte az öregbíró.

- De apró a szeme – vetette ellen a kisbíró.

- Annál nagyobbra nőtt a lószemű szilva – mondta a borbély.

Ezt meg már a kovács nem állhatta szó nélkül:

- Még azt gondolná az a lószemű török, hogy csúfolni akarjuk vele. Vigyünk inkább ebből a szép püspökalmából.

- Elvásik bele a foga – aggodalmaskodott a kisbíró. – Hanem tudok én annál jobbat is. Semmi se nőtt az idén akkorára a határban, mint a tök. Azt vigyünk a Peres basának egy zsákkal.

Csakugyan ott sárgállottak a kukoricaföldön a nagy, gömbölyű, disznónak való tökök. Szinte kínálgatták magukat, öröm volt őket nézni.

- No, ezt jól kieszelted, kisbíró – mondja az öregbíró –, csak azt nem tudom, hol veszünk neki zsákot.

Jó szerencse, hogy odavetődött az öreg kukoricacsész is, aki egyszeriben tudott tanáccsal szolgálni:

- Nem úgy lesz az, emberek! Sült tököt vigyetek a Peres basának, annak úgy megörül, hogy aranyba foglal benneteket érte.

Ez már olyan nagyon okos beszéd volt, hogy az öregbíró egyszerre elfogta az irigység.

- Ejnye, bátya, ha olyan jól szolgál az eszed, tán még segítenél is a sült tököt Szegedre bevinni?

- Akár én legyek a szószóló – felelte nagy nyugalommal a csész.

S mikor másnap reggel megindult a szőregi követség egy nagy szekér sült tökkel, csakugyan az öreg csész sürgött-forgott legelől.

- Ne féljete, emberek, van a töröknek annyi esze, hogy nem minket esz meg, mikor sült tökkel kínáljuk.

- Hej, csak még sincs semmi kedvem a Peres basa színe elé kerülni! – sóhajtozott az öregbíró.

- Sebaj, bíró uram – fogadkozott a szőregi csész –, majd előállok én. – Csak azt csinálja minden ember, amit én csinállok: tudom, egy hajszála se görbül akkor senkinek.

Úgy is cselekedtek, ahogy a csész javallta. Ahogy megérkeztek a szegedi várba, leszedelőzködtek a szekérről, és rendbe szedték magukat. Legelől a csész, utána a többi, minden embernek sült tök mind a két tenyerén, úgy ballagtak föl a márványlépcsőn a basa ebédlőszobájába.

- Mink vagyunk a szőregi követek – jelentette kevélyen a csész az ajtónállónak, aki alig tudott hová lenni a nagy kacagástól.

- Látom, jóember. Várnak is már benneteket odabent.

Úgy bizony, ott ült Peres basa szörnyű mérgesen valami nagy bársonylócán. Körülötte az udvari tisztjei, ki ezüstben, ki aranyban, de egyik ijedtebben, mint a másik. Mert jaj akkor minden teremtetett léleknek, mikor olyan haragosan reszket a basa szakálla, hogy ahány, annyifelé minden szála.

De már erre a szőregi csésznek is a bocskorába szállt a nagy bátorsága. Ijedtében olyan nagyot talált hajolni, hogy elterült a márványpadlón, mint a béka, s mind a két kezéből kiejtette a sült tököt. Rá egyenesen a Peres basa papucsának az orrára.

- Itt van, amit Szőreg termelt, kegyelmes basa!

Amire aztán a többi szőregi követ is követte a jó példát, levágta magát a földre, és szórta szanaszét a sok szép sült tököt a török urak lábához.

- Itt van, amit Szőreg termett, kegyelmes basa!

A kegyelmes basa pedig kapta magát, lehajolt egy darab sült tökért, s úgy vágta a saját kegyelmes kezével a szőregi csósz ábrázatához, hogy annak egyszerre tele lett vele szemé-szája.

- Egyétek meg a terméstek, semmiházi népei!

Erre aztán a török uraknak se kellett egyéb, felkapkodták a sült tököt, s úgy odacsapkodták a szőregi követekhez, hogy egyszerre csupa tengelicekké változtak tőle az istenadták.

Nevetett is a Perc basa akkorát, hogy belesüketült a fél szegedi vár. S nagy jókedvében úgy eleresztette a szőregi követeket, hogy még csak a talpukat se kenette meg mogyorófahájjal.

- No, minket szépen aranyba foglaltatott a basa - mormogott hazafelé menet az öregbíró, kapargatva le az ünneplő gúnyjáról a sült tököt.

- Bizony, te se leszel többé csósz Szőregen, hordja el a macska azt a nagy eszedet!

- Nono, bíró uram, ész van itt, nem korpa - csapta félre a fejében a csósz a báránybőr süveget. - Mert akárki mit mond, mégiscsak jobb az, hogy sült tökkel törültek bennünket képen, mintha azokat a nagy mázsás tököket vagdosták volna a fejünkhöz.

- Ez az igaz! - zúgták rá a többi követek, s egyszerre szőregi bírót csináltak a szőregi csószból. S ahogy Perc basának a fülébe ment a hír, szabatott neki olyan bíródolmányt, hogy azóta se láttak olyant Szőregen.

Aki nem hiszi, próbálja magára!

Móra Ferenc: Titulász bankója

RECSEP BASA BORBÉLYAI

Bizony mikor ez az eset megesett, még akkor is nagyon kis helyen elért Kecskemét városa.

Egyszerre csak beállít Jakab mesterhez egy nagy szál török.

- Te vagy-e a kecskeméti borbély?

- Szolgálatodra, nagy jó uram, én vagyok az, akit keresel.

- Szedd össze a szerszámaidat. Recsap basa őkegyelmessége méltónak talált arra, hogy a te kezed szabadítsa meg a szakállától.

Bezzeg ugrott Jakab mester, hogy hármat is lépett egy nyomba, s egyszeriben ott termett a Recsap basa sátorában. Csupa selyem-bársony ennek még a pokróca is, csupa arany-ezüst a szerezsen szolgálak gúnyája.

- Nyisd ki a füled, te híres borbély. Ha engem szépen megborotválsz, tied a zacskó arany, megveheted rajta a kecskeméti városházát. De ha megkarcolod a patyolat ábrázatomat, úgy megkenetem a talpad mogyorófahájjal, hogy holtig arról koldulsz. Jakab mesternek a térde is összeverődött féltében, ahogy leborult a basa előtt.

- Kegyelmes basa, inkább az öreglegényemet küldöm el magam helyett. Könnyebb annak a keze, mint a sólyomnak a szárnya. S nem telt bele egy szempillantás, már akkor otthon lelkendezett Jakab mester az öreglegény előtt:

- Szaladj csak, fiam, borotválj meg a basa őkegyelmességét! Sose láttam olyan finom úriembert. Álmodban se láttál olyan borraivalót, amilyent ott kapsz. Jakab mester azzal bebújt az ágy alá, az öreglegény pedig egy ugrással ott termett a basánál. Már a habot is megkeverte, mikor azt kérdi tőle Recsap basa:

- Elmondta-e a gazdád, hogy áll a bál?

- Semmit se szólt, kegyelmes basa.

- Száz arany, ha szépen megborotválsz; száz pálca, ha megkarcolod patyolat képemet.

Szappant, borotvát otthagyt az öreglegény, s csak úgy futtában kiáltott vissza:

- Elküldöm a kisasunkat, kegyelmes basa. Lágy a keze, mint a selyem, sebes a járása, mint a szél. Otthon aztán fülön fogta a kisinast, s keményen rámondott:

- Lódulj, kölyök! Valami török basát kell megborotválnod. Azzal ő is bebújt az ágy alá Jakab mester mellé, a kisas pedig bekocogott a basához, aki keményen rákiáltott:

- No, gyerek, hány hét a világ?!
- Mával is kevesebb, basa bácsi – felelte a kisas, s már akkor pemecselte is basa állát.
- Megállj, gyerek! Tudod-e, milyen az én szerződése?
- Majd megmondja, basa bácsi.
- Ha szépen megborotválsz, arannyal méretlek föl. Ha megkarcolsz, én borotváltlak meg téged nyírfavesszővel.
- Majd elválík, hány zsákkal telik – felelt meg a kisas, s azzal nekifogott a borotválásnak. A hosszú kóborlásában úgy kiverte a basa állát a szakáll, hogy rossz volt látni; de úgy letisztította azt róla a kisas, hogy öröm volt nézni. Még csak a keze se reszketett a nagy ijesztgetéstől.
- Ember vagy, öcsém, akárki fia vagy – csapta össze a basa a bokáját –, tiéd az arany. Hanem most már azt mondd meg nekem: hogy nem féltél, mikor borotváltál? Mert bizony mondom neked, megemlegetted volna ezt a napot, ha a Recsep basa orcáját megkarmolászod.
- Nini, basa bácsi – nevetett a gyerek –, nekem is van ám sütnivalóm! Bizony mondom neked, hogy amelyik percben megkarcoltam volna az ábrázatodat, úgy lenyisszantottam volna a fejedet a nyakadról, hogy nincs az az ostya, amelyiktől összeragadt volna.
- Recsep basát egyszeriben kilelte a hideg ijedtében. Fölsegítette a kisas hátára az aranyos zacskót, aztán mindjárt takarodót fúvatott a tábori kürtösével.
- Gyerünk odább egy házzal! Nem jó az ilyen néppel bolondozni, ahol még a gyerekek is így helyén van a szíve.
- Így mentette meg a kisas Kecskemét városát a töröktől.

Móra Ferenc: Titulász bankója

Készítsétek el a hallott monda diafilm változatát!

1. diakép	2. diakép
3. diakép	4. diakép
5. diakép	6. diakép